

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.

MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.

Hirdetési díjak:

3 hasabos petyorsórt vagy annak helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön minden beiktatásnál 30 kr.

Nyitási cikkek

soroként 10 kr-ért közöl-
tetnek.

Szerkesztési iroda:
Csik-Szereda
Szállás-ház, (posta mellett)
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.
Kiadóhivatal:
Györgyjakab Márton
könyvnyomdája
hová
az előfizetési pénzek és
hirdetések küldendők.

Rudolf trónörökös.

A magyar nemzetnek gyásza van! — Boruljon el a szív, szűnjék meg a vigalom zaja, mert elvesztettük jövőnk reményességét! Rudolf trónörökös meghalt!

A magyar nemzet megsiratta uralkodójának halálát, megsiratta trónra hivatott sarj-
dekainak elvesztését, mert lovagias nemzet volt, mert együtt érző, együtt érezte át uralkodójának és családjának bánatát. Fegyverrel kezében kellett küzdeni századokon keresztül a hatalommal szemben jogaiért, de az uralkodó ravatalánál elnémult a harc s a szabadságért, a jogaiért élethalál-harcot vivő daliák gulába rakott fegyverrel, könybelábadt szemekkel álltak körül a sírgödört, mely uruknak, királyuknak porhüvelyét zárta magába.

A gondolkodó fő, az érző szív, kit egy nemzet akarata emelt maga fölé, hogy vezetője, gondviselője, atyja legyen hű népének, mely életét, vérért áldozza fel uralkodójáért, ha veszély fenyegeti, ez a fő, ki érző, látja népének érette, családjáért vívott harcúit, érzéketlen a nemzet kívánalmái iránt nem lehet. Rossz tanácsosok eltérítik törekvéseiben a józan ész diktálta útról, félrevezetések, különleges érdekek ideig-óráig elvonhatják hű néptől szívének melegét, de a számitani, az áldozatokat méltányolni tudó ember akkor is megmarad, ki végre is mindig elégtételt ad övének, ha jobb meggyőződését követi.

A magyar nemzetnek volt oka mindig megsiratni uralkodójának halálát, mert hiszen bennök mindig atyját temette el. Ma egyel több okunk van sirni trónörökösünk ravatalánál. Benne nemesak jövőnk atyánkat, vezetőnket vesztettük el, kiből erényei, szívósága, bölcsessége által oly megnyugvással és annyi örömmel láttuk napról-napra nagyra nőni az igazi koronás főt; de elvesztettük hazánknak, nemzetünknek, népünknek valódi barátját is, ki együtt érzett mi velünk, kedvelt, szeretett bennünket igazán, önzetlenül, szívének egész melegével, mint fejedelmi sarj talán soha.

Egy szebb jövő zálogát láttuk ő benne; világító napként szeretnénk tekinteni, mely jövőnk nemcsak fényével, de meleggel is elfogja árasztani. És e remény ma semmi többé! A fejedelmi vérnek, ki dicső atyjának helyét fogja egykoron elfoglalni, kezében ép oly mesterileg villoghat a kard, mint villogott az ő kezében; az aggkor bölcsesége nála is ép úgy meglehet, ép úgy bevilágíthatja gondolkodását, mint bevilágította az övét; tudományos képzettségénél fogva is ép úgy fölemelkedhetik arra a magas polczra mindannyiunk fölé, a hová el-

vesztett reményünk emelkedett a maga képzése által, mint embert szabadelvű nézetei ép oly központjává tehetik őt is törekvéseinknek, mint tették felejthetetlenüket; szóval vezérünk, útmutatónk lehet minden téren, de barátunk, ki minket oly önzetlenül szeressen, ki e szeretetének annyi és oly fényes jelét adja, mint adta a nemzet könnyei által nedvesített ravatalon fekvő nagy halott, — lesz-e, lehet-e?

És nincs egy hang, nincs egy biztató szó. Szemeink keresik a remény egy-egy hajszálnyi sugarát, de sötétség ül mindenütt. Áthatlan sötétség, mit csak egy gazdag szomorú tapasztalatok által dietált rendszeres nevelés oszlatna el.

Mert mi tette e fenséges halottat törekvéseink, reményeink központjává? Az a rendszeres nevelés, mely bölcsesé avatta a tudományok terén, hisz tudósokkal vitakozott, daczára annak, hogy alig volt több 30 évnél háta megett. Az a nevelés, mely fogékonyt tudta tenni szívét a művészet iránt ép úgy, mint az emberiség haladónak igazságai iránt, hiszen nemcsak figyelemmel kísért mindent, mi az ország, mi a nemzet jövőnk nagyságára vonatkozott, hanem résztvevett ez irányban szellemi küzdelmeinkben, velünk dolgozott, fáradozott, szónokolt, írt. Az a nevelés, mely meg tudta szeretetelni nemzetünket, érzékkel bírni vágyaink iránt, hiszen Magyarországon nem illedelemből, nem politikából, nem kényszerűségből tartózkodott, hanem tartózkodott azért, mert jól érezte magát minálunk, szeretetnél; nemesak beszélt nyelvünket és beszélt folyékonyan, hanem írta is, írt oly tősgyökeres magyar stílussal, mint sokan közülünk, született magyarok közül nem írunk. — Az a nevelés, a minnek elveit, rendszerét a fenséges szülők maguk körvonalozták akkor, mikor kifejezték azon határozott kívánságukat, hogy egyetlen fiok, a leendő király oly ésszerűen, komolyan és szigorral neveltessék, mint bárki más, kinek a maga erejével, szellemi tehetségével kell állást kivívnia és a mikor Római Jácint előtt ő felsege nyíltan kijelentette, hogy ő, mint a történelem tanára e tárgyat a tárgyilagos igazsággal adja elő, mert kell és szükséges, hogy az a ki egykor az ország királya leendő ismerje igazán az ország történelmét.

És mi indította a nemzet királyát arra, hogy fiának a trónörökösnek ily magyar szellemű nevelést adjon? A 17 éven keresztül szerzett tapasztalás, mely megértette vele, hogy az a nép, mely iránt szíve hön dobogott, s mely minden bizalmatlansága daczára is őseitől öröklött tradíciójánál fogva ragaszkodik hozzá, mint a hálátlanná lenni nem tudó és nem akaró gyerek ragaszkodik atyjához; hogy ez a nép boldogtalan. Boldogtalan, mert ellentét van közte és a hatalom emberei között, ellentét akkor, mikor ő a

szenvedő től feledve szenvedéseit oda adó hűséggel nyújtja kezét a békülésre a korona felé, mely neki mindig támasza volt.

Igen ez a tapasztalás adott a fenséges halottnak magyar érzelmű nevelést, ez a tapasztalat vezette felséges urunkat, királyunkat a nemzeteli kibéküléshez, ez tette őt a magyar nemzet szeretett királyává, a ki viszont meglepődéssel, örömmel látta szeméi előtt fényben, jólétben, hatalomban növekedni e nemzetet, s magának is kedvet, örömet adott az uralkodáshoz a tudat, hogy az általa megtört úton, az általa kijelölt ösvényen fog haladni és emelkedni fokról-fokra, a nemzet, — leszármozói; gyerekei, unokái vezetése alatt, kiknek számára a dicsőséges békés uralkodásra előkészítette a talajt nevelési rendszerével, tanácsaival, utasításaival, a mely szellemet, a mely irányt elhagyta volna-e a hálálatos gyerek, kinek magának is vérévé vált az, s a ki maga is átérzi helyességét, üdvös voltát.

Mily boldogító ennek tudata és mily boldogtalan, mily fájdalmas az érzés a tudat, hogy ez az utód ma nincs többé! A csapás egyenlő nagysággal sújtotta a fejedellemmel együtt a nemzetet is. A nemzet is a fenséges királyi sarjban látta, hitte állandósulni azt az irányt, mit ő felségénél nehéz megpróbáltatások és küzdelmek után sikerült kivívni, s a biztos diadal tudatában tekintett a jövőbe, mert hisz ott is a fia, az unoka küzdött, harcolt volna és lobogtatta volna a dicső előd zászlóját.

E reménynek ma vége van.

Szétört e reményt a gyilkos golyó, mely Rudolf trónörökös koponyáját szétzúzta! E golyót önkezével röpítette agyába, abba az agyba, mely velünk és értünk tudott gondolkodni.

És itt megáll az ész. Ezer meg ezer gondolat villama cikázik át az öngyilkosság oka felett gondolkodó ember agyán.

De bármi oka legyen a megrendítő eseménynek, bármi vezette is a saját életét kioltó kezét, egy dolog bizonyos. Az, hogy ő felségének leszármozói nem fognak többé a magyar trónra jutni. Az irány, a szellem, a melyet királyunk követ folytatást lelhet utódaiban, de megis szakadhat. Más eszme, más irány, más kor vezette a következő trónutód nevelését. Megtalálja-e a helyes irányt, vagy megmarad-e a követett helyes irányban? Ez a jövőnek sötét titka s ép azért kétszerte súlyosabb, kétszerte fájdalmasabb az ő fenségének halálával minket ért csapás és kétszerte súlyosabb a fejedelmi atyára, kinek fájdalmát enyhítse a tudat, hogy fenséges fia rövid földi pályáján is megtudta szerezni igazi és önzetlen szeretetét egy nemzetnek, mely benne jövődjének szép reményeit temette el.

Rudolf trónörökös halála.

Csikszereda, 1889. február 5.

Városunkban január 31-én a reggeli órákban villámgyorsasággal terjedt el a hír, hogy Rudolf trónörökös meghalt. Egy nagyon zavaros értelmű magán-távirat hozta meg a legelső hírt és ezt mindenki mély megdöbbenéssel és egyúttal kételkedve fogadta. — Még a déli órákban sem akarta senki hinni a megrendítő csapás hírének igazságát. — Újletekben, hivatalokban, utcán és minden köz-helyen egymást ostromolták az emberek, hogy hitelessé-e a borzasztóan meglepő újság? — Fájdalom a délutáni órákban már kétségtelen volt az elterjedt hír valósága.

Az alispáni hivatalhoz, a honvédség parancsnokságához hivatalosan tek a távirati intézkedések: „Rudolf trónörökös halála alkalmából középületekre, taktanyákra gyászlobogók kitűzandók.”

A kétség ezzel megszűnt. Az emberek, szívükben néma fájdalommal siettek haza értesíteni övéiket a szomorú hír valóságáról.

A hivatalosan érkezett táviratok a halál okáról felvilágosítást nem nyújtottak, s így a legkülönbözőbb verziók keringtek a szerencsétlen esemény történetéről. Leginkább lábrakapott azon hír, hogy „a trónörökös a Bécs melletti Badenben lövésnek esett áldozatul.”

Ezzel megeregedtek a különböző találgatások, s még pénteken, február 1-én is a képtelenségig menő feltevések jártak szájról-szájra. — Beszéltek hogy a trónörökös vadászatban merénylő agyonlőtte; hogy löni akart és abban a perczben halva rogyott össze; hogy guta ütés következtében halt meg. Már akkor az öngyilkosság lehetőségének is voltak feltételezői. — Annyi különböző feltevés, hogy mindenki lázas türelmetlenséggel várta a pénteken este érkező budapesti lapokat, ezekből biztos értesülést nyerni ohajtva.

Lapunk egyik barátjától távirati kérdésünkre érkezett egy tudósítás, de bizonyosságot és részleteket ez sem tartalmazott, mert csak annyit ír, hogy „Rudolf ő felsége Baden melletti Meyerlingben valószínűleg gutaütés következtében halt meg.”

Igy áltak a dolgok, míg végre február 1-én este a megrendítő eseményről legelső híreket tartalmazó budapesti lapokat vettük.

Ezek szerint a fővárosba az első hír, mely valami szerencsétlenséget sejtetett, a tözsdére érkezett. Innen a hír tovább terjedt és 30-án délután 3—4 óra között főváros szerte sugdosták, de hitelt adni nem akartak.

A Budapestre érkezett első táviratok is úgy szóltak, hogy ő felsége szerencsétlenségnek esett áldozatul s egyúttal jelezte az is, hogy feltartóztatták a délutáni 3 óra előtt feladott táviratokat.

A feltartóztatásról szóló hírekhez kétség fért ugyan, de annyi bizonyos, hogy már 6—7 óra óta volt a királyi halott és a magyar kormánynak még nem volt tudomása róla.

Január 30-án az esti órákban Budapesten is több verzió keringett. Igen különböző táviratok érkeztek a halál bekövetkeztéről. — Voltak olyan tartalmú tudósítások is, hogy „ő felségét Meyerlingben (Baden közelében) vadászatban szerencsétlenség érte”. Később érkeztek az erre vonatkozó híreket megczáfó táviratok, melyek szerint: „Rudolf trónörökös halálát szívszélhűtés okozta”.

A budapesti lapok 30-iki távirati értesülései szerint Rudolf trónörökös jan. 28-án a legjobb egészségben Meyerlingbe vadászatra utazott. — 29-én udvari ebédnek kellett volna lennie, a trónörökös azonban nem érkezett meg és az ebéd elmaradt. — 30-án 10-óra tájban Bombelles gróf a trónörökösnek Bécsben maradt főudvarmestere Meyerlingből táviratot kapott a trónörökös haláláról. Ő értesítette a királyt a megrendítő eseményről. A király lakosztályából, ő felsége utasítására, Stefánia trónörökösnek lakosztályába ment és előadta a legborzasztóbb hírt. **A trónörökösnek — hír szerint — ájultan rogyott össze a megrendítő haláleset hallatára.**

A január 30-án Bombelles grófhöz érkezett távirat szerint: **Loschek, a királyi komornyikja reggel 6 órakor szeretett urát halva találta. Kétségtelen hogy szívszélhűtésben halt meg, s minden jel oda mutat, hogy a halál éjjel 2 órakor következett be.**

Más tudósítás szerint nem Bombelles

Hoyos József gróf volt az, ki a halálhírt a burgba megvitte. Ugyan ezen tudósítás szerint a gróf először is Stefánia trónörökösnek tudatta a szomorú hírt. A trónörökösnek aztán a királynénak mondta meg és a királyné volt az, ki a királyljal tudatta, hogy fiók meghalt.

Egyik tudósítás szerint, reggel fél 8 órakor jöttek rá, hogy a királyfi meghalt. Tehát 30-án annyi különböző értesítés volt, hogy azok között a halál bekövetkeztének idejére nézve bizonyosságra jutni nem lehetett.

A bizonytalanságot még növelte a fővárosi sajtó részére 30-án este érkezett következő szövegű távirat: **„A trónörökös haláláról szóló verziók száma egyre nő. Hogy mi voltaképp az igaz, eddig lehetetlen megállapítani. Annyi bizonyos, hogy a trónörökös a legutóbbi napokban nagyon izgatott és változó hangulatu volt: hol nagyon vidám, hol mélabus és tőprenkedő.”**

A különböző verziók keletkezésének oka volt a királyfi részéről legutóbbi napokban állítólag tett s valóság esetében jellemző nyilatkozat: **„Meglás-sák olyan az én egészségi állapotom, hogy már nem sokáig élek”**

Sajátságos számban tünteti fel a halálesetet a fővárosba 30-án éjjelkor érkezett következő távirat: **A trónörökös tegnap este nagyon vidám volt s a vadásztársasággal beszélgetve, éjjel után 3 óráig fenn maradt. Az után lefeküdt; hét órakor felkelt, fél 8-kor parancsot adott, hogy a vadászat ne tartassék meg, s egy óra múlva halva találták ágyában.**

Senkinek sem engedték meg, hogy a halottas szobába lépjen. Egyik hír szerint a trónörökös szobáját belülről elzárta, úgy hogy az ajtót bekellett törni, mikor hozzá akartak férni.

A február 1-én reggel megjelenő fővárosi lapok a trónörökös haláláról nem hoztak újabb hírt, csak az addig már elterjedt hírek lettek jobban és jobban kibővíve, de a bizonytalanság a haláltörténetéről még egyre tartotta magát, sőt fokozódott is, mert az emberek figyelemre sem méltatták a hivatalos lapot, a „Budapesti Közlönyt”.

Pedig ez hivatalosan czáfolt meg minden eddigi, a halál mikénti bekövetkezésére vonatkozó hírt. — A „Budapesti Közlöny” hivatalosan tette közzé, hogy **Rudolf trónörökös öngyilkos lett.** — A valóságnak osztrák- és magyar országok lakosaival hivatalos utoni tudatására ő felségét a királyt gróf Kálnoky, Tisza és Taaffe gróf bírták rá.

Ezek szerint február 1-én többé már nem tükkoltatt a trónörökös öngyilkossága, ennek dacára egy újabb verzió makedul tartja magát. Az t. i. hogy **a trónörökös párbajnak lett áldozata s ellenfele fejedelmi személyiség.**

Az öngyilkosság körülményeiről ugyszóltak a tudósítások, hogy szerdán január 30-án reggel fél 7 órakor beszölitotta a komornyikot, megrendelte a reggelit, megparancsolta, hogy a vadászat csak egy félóra múlva kezdődik és a komornyikot elküldte a kocsiért. — A komornyik és a kocsis a kastélyba megérkezve a trónörökösöt hálókabátban és fent találták, s mivel a kocsis figyelmeztette, hogy még sötét van, vissza vonult a trónörökös azzal, hogy még egy órát alszik, s azután Loscheknek a komornyiknak megparancsolta, hogy Koburg hercegrez és Hoyos grófhöz menjen és jelentse nekik a vadászat elhulasztását. — Így történt, hogy a trónörökös egyedül maradt a kastélyban.

Midön Loschek visszatért az ajtót belülről elzárva találta s úgy kellett feltörni. — A belépők a trónörökösöt halva találták. — A revolver a földön hevert az ágy mellett, a trónörökös felső teste pedig messze kihajolt az ágy széléről, feje lefelé lógott és karja lecsüggött úgy, hogy a földet érte. — Száján és arczán aludt vérfoltok voltak. Hír szerint a halottas szobába belépett Koburg herceg látva mindezeket, hirtelen a takarót ráhuzta a trónörökös véres testére és kiáltotta: **„Ez guta ütés, hamar orvosért!”**

A Wiener Allg. Ztg. szerint mikor a katasztrófát fölfedezték, a trónörökös még élt. Esméletlenül, végvonaqlásban feküdt, jobb halantékából csorgott a vér. — Hoyos gróf rögtön Badenbe utazott Mühlleitner drért, egyúttal Wiederhofer professzorért táviratozott; míg a badeni orvos megérkezett, a trónörökös már halva volt. — Csak ekkor mosták meg a véres nyakát, azután bekö-

tötték ezetbe mártott kendővel és véres ingét tisztával eserélték ki.

Ugyanezen lap azt a hihetetlen hírt közli, hogy **Ferencz Ferdinánd főherczeg, ha a király adoptálja, Magyarország királyává fog koronáztatni.**

Ez a hír azonban nagyon elhamarkodott, mert a trónörökös rendje szerint ő felsége után öcsesét Károly Lajos főherczeget illeti a korona s a félhivatalos Budapest. Corr. határozottan kijelenti, hogy **Károly Lajos a trónörökös és utána másodsorban az ő elsőszülött fia Ferencz Ferdinánd; s miután sem ok, sem alkalom nincs arra, hogy Károly Lajos főherczeg jogairól lemondjon, ilyesmi szóba sem jöhet.**

Rudolf trónörökös február 1-én ravatalra helyeztetett. Fejéről levették a köteléket. — A főhátsó részét babérkoszorúval övezték. — A halólos sebet vékony alig látható viaszréteggel takarták el és azon az oldalon, hol a roncsolás van, ügyesen úgy fésülték a haját, hogy nehelesen észrevevni semmit.

A temetésre, minthogy az szorossan családi jellegű, a külföldi fejedelmek hivatalosan sem meg nem jelennek, sem pedig nem képvisel-tetik magukat. Vilmos német császár és a velszi herczeg mindazonáltal azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy mint magán emberek részt akarnak venni barátjuk temetésén. Mikor e sorok napvilágot látnak már sirba lesz téve az öngyilkos királyfi, mivel a temetés február 5-én délután 4 órára határoztatott.

LAPSZEMLE.

Országgyűlés.

Január 28-ka volt a katonai javaslat feletti harez utolsó előtti napja. Ezen a napon a miniszterelnök, Münnch Aurél előadó szólaltak fel és Apponyi Albert tartotta meg záróbeszédét. Az ülés iránt akkora volt az érdeklődés, hogy 10 órakor már mind együtt voltak a képviselők; a karzatok roskadoztak a hallgatóság terhe alatt és az utcán temérdek nép verődött össze. Legelőször Münnich előadó mondotta el a javaslatot védelmező beszédét. Ennek valami nagyhatása nem volt, de több baja volt neki magának az ellenzékkel, mely közbeszólásaival folyton zaklatta. Münnich után Apponyi adta elő záróbeszédét, melynek főbb tárgyát a javaslat 14. és 25. §-ai képezték. Beszéde az ellenzékét és a karzatot is elragadta s nagy óvaczióban részesült hatalmas szónoklatáért a mérsékelt ellenzék hatalmas vezére. Utánna Tisza miniszterelnök gyakori közbeszólások által zavart beszédét mondotta el, s midön az ellenzék „Lemond?” „Mondjon le!” szavakat kiabált feléje, kijelentette, hogy nem mond le még azok kedvéért, a kik névtelen levelekkel halállal ijesztgetik. Tisza Kálmán beszédének vége felé közeledett midön roppant izgatottság szölte meg a képviselőket és nagy zürzavar állott be. Ennek oka a volt, hogy a karzatokon titkos rendőrök foglaltak helyet, mit az ellenzéki képviselők észre vettek és eltávolításokat követeltek. A zaj csak akkor csendesedett le, mikor a titkos rendőrök a karzatról eltávoztak és az elnök biztosította a házat, hogy kipurancsolta a titkos rendőröket. A jelenet után Tisza befejezte beszédét és az ülés bezáratott.

Január 29-ke a katonai javaslat leglázasabb napja volt. Ekkor ejtetett meg a javaslat felett a névszerinti szavazás. Ennek megkezdése előtt Ugron Gábor tartotta meg zárószavát. Hosszasan beszélt és erős kifejezést használt a hazafiság érdekében. Midön beszédében kijelentette, hogy „a nemzet drágán szerzett jogairól le nem mondunk, azt a végsőig védelmezni fogjuk”, az egyetemi hallgatók karzatán zajos éljenzés és taps hangzott fel. A karzat e nyilatkozása közbeu elnök a karzat kiürítését rendelte el, csakhogy ezzel szemben az ellenzéki képviselők által figyelmeztetve lett, miszerint első izbeni rendetlenkedés után csak figyelmeztetésre van joga és csak ha ez nem használna, ürit-hető ki a karzat; mivel ennek igazságát elnök belátta, vissza vonta előbbi rendeletét. Ez inczendens után Ugron befejezte szónoklatát és 5 percznyi szünet után a szavazás megkezdődött.

Az eredmény az lett, hogy a törvényjavaslat 126 szótöbbséggel általánosságban elfogadtatott. 450 igazolt képviselő közül az elnök nem szavazván, igen-nel szavazott 267 képviselő, nemmel 141 távol volt 41 képviselő. Az eredmény kihirdetése után az ellenzék „Gyalázat!” „Czudarság!” „Hazaárulás!”

szavak kiáltásával adott kifejezést a javaslat elfogadása felőli haragja- és felháborodásának.

A katonai törvényjavaslat megszavazása miatt egészen más jelenetek játszódtak le az ország-házon kívül. Ezekről egy Budapestről kapott erede-
deti tudósítás alapján emlékezünk meg.

Január 30-án, szerdán a képviselők olyan kör-
mülmények között tartottak ülést, a melyek a ma-
gyar parlamenti életben páratlanul állanak.

Ezen a napon ugyanis a magyar országgyűlés házát katonai kordonok vették körül, mi miatt az ellenzék felháborodásában fenyegetésekre ragad-
tatta magát. A katonai javaslat részletes tárgya-
lása volt napi rendre tűzve, de ehhez a képviselők
nem juthattak. Az ostrom állapotnak nevezett
intézkedések fellett szenvedélyes vita folyt le, mely-
nek következményeként az üléseknek febr. 1-ig
való elnapolása határozatott el. Szendélyes hang-
on tiltakozott az ellenzék a háznak katonaság
által történt körülzárása ellen és kikelt a miatt
hogy két képviselő u. m. Zay Adolf és Szentivá-
nyi Kálmán a katonaság által akadályoztattak a
gyűlésre megjelenésben csak nagy bajjal juthat-
tak a házba. Tisza Kálmán a katonai kordonok
felállítását azzal védelmezte, hogy a képviselők
sérthetlensége érdekében történt ez irányban az
intézkedés. Az elnök egy fél órára a heves vita
közben felfüggesztette az ülést, s ez idő alatt meg-
győződést szerzett a katonaság magaviseletéről, s
e tekintetben sok tapasztalni valója akadt.

Daczára a határozatnak, hogy január 31-én
nem tart ülést az országgyűlés, még is volt ilyen.
Ennek tárgyát azonban nem az izgatottság neto-
vábbját előidézni tudó katonai javaslat képezte, ha-
nem a kegyelet, a mely és megrendítő gyász, mely
Rudolf trónörökös tragikus halálával az országot
érte, s melynek kifejezést adni gyűltek össze, az
országgyűlés mindkét házában tagjai. Mindkét ház-
ban a gyűlés elhatározta az ország részvétének a
trón számolyához juttatását, s a képviselőház elha-
tározta, hogy a trónörökös temetése előtt érdem-
eges ülést nem tart.

LEVELEZÉS.

Tüntetések Budapesten.

Budapest 1889. február

A katonai törvényjavaslat megszavazása mi-
att a szavazás napján roppant arányokat öltött
tüntetés folyt le Budapesten.

A tüntetés azzal kezdődött, hogy a képviselők
előtt összevődött 6—700 főből álló tömeg
a mikor a szavazás eredményét megtudta „Gyalá-
zat“ „Elárulták a hazát“ stb. szavakat kezdett
kiabálni. Erre aztán általános zugás, botok leve-
gőbe emelése, fenyegetések és „abczug“ kiabálás
kezdődött el. A mint pedig a képviselők kezdet-
ték elhagyni az országházat, az ismertebb kor-
mánypárti képviselőknek a kapuban történt meg-
jelenésére „Áruló“ „Levele!“ stb. kifejezések han-
goztak és a tömeg oly fenyegető állást foglalt el,
hogy a képviselőknek tanácsos volt minél gyorsab-
ban odább állani.

Az ismert ellenzéki képviselőket a tömeg
harsány éljenzéssel fogadta; Madarászt és Zichy
Jenőt még vállakra is emelték; Károlyi Gábor
grófnak épen háromszor jutott ki a szerencséből,
hogy emberek vállain tartsa beszédét.

Ezalatt Tisza Kálmán és fia, valamint Fejér-
vári miniszter a házban maradtak, a tömeg pedig
leste megjelenésüket, hogy néhány „abczug“gal fogad-
hassa. Az ülés után mintegy másfél óra elmúltá-
val léptek ki a házból s a mint fiákerbe ültek 8
lovasrendőr körülvette kocsiikat, hogy a tömeg-
től megszabadítsa.

A tömeg a kocsinak utját akarta állni, de a
kocsis ügyes volt és kiterve utjából a margithi-
don és Albrecht uton át haza szálította a két
Tiszát.

A miniszterelnök kocsijának elvágatása után
„Fel Budára“ jelszó adatott ki a tömeg részére, s
ez örült sebességgel rohant a lánczhidon át fel a
várba, de a minisztert szállító kocsit a rövid ut
választása daczára sem bírták megelőzni, a Ferencz
József kapunál pedig már katonaság és rendőrség
állta el a tömeg utját s így nem juthatott be a
várba.

A tüntetők Pestre visszatértek és ott folyt
le azután a késő éjszakáig tartó zajos mozgalom,
mely közben rendőrök és tüntetők néhányának se-
besülése, ablak és utczalámpa beverés stb. stb.
játszódtak le, míg végre úgy éjfél tájban a katonasá-
ggal egyesült rendőrségnek sikerült a zajongó-
kat szétugrasztani.

Másnap ismétlődött a 29-én lefolyt tüntetés
csak hogy ekkor már a zavargás is nagyobb ará-
nyokat öltött és a rend helyreállítása tekintetéből
is erősebb s talán türelmes intézkedé-
sek tétettek. Katonaság lepte el az országház kü-
rülti utcáit.

Szerencsétlenséget is idézett elő ez az intéz-
kedés és a katonaság talkapása. Ugyanis a mu-
zeum-köruton le és fel portyázó huszárságra a mü-
egyetem erkélyéről néhány „abczug“ kiáltást boesá-
tottak le a müegytemi hallgatók és az e miatt fel-
bőszült parancsnok felnyitatta a müegytem riaska-
púját s berohant amüegytem és állattani intézet kö-
zös nivaránösszegyűlt orvostan- és gyógyszerésztan-
hallgatókra s azokat vagdálni kezdte a huszárság.
Négy egyetemi hallgató ennek következtében fe-
jén oly súlyos sérüléseket kapott, hogy mentők
egyesülete által kiküldött orvosok szállították be
őket a kórházba.

Történtek még más vérongzások is a tüntet-
ések közben; így például egy iskolából jövő kis
gyereket, ki a tömeg közé keveredett, a tüntetők
elleni hajsza közben a lovas rendőrök elgázoltak
és iszonyuan összetörték. Szegény ártatlan gyere-
ket ajultán szedték fel az utózárol; annyira
megsebesült szegényke, hogy arczának egy rész-
ről is le volt hullva a hus — aligha életben fog
maradni.

A tüntetések és zavargások talán egy hétig
is eltartottak volna, de a trónörökös halálának
híre mélyen leverte a népet. Mindenkit a mely
megdöbbenés és benső fájdalom érte foglalt el,
s ez véget vetett a nép hiborgásának. — A kö-
zös nagy veszteség lecsillapította a hiborgó ked-
lyeket.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Dr. Hankó Vilmosnak**, a budapesti II. ker.
(budai) állami főiskola kémia tanárának „Csik-
megye fürdői és ásványvizei“ című munkája már
készülőben van. A munkában különösen a borszéki,
tusnádi, kászoni fürdők, a repáti, jakabfalvi, új-
falvi és zsigódi vizek tárgyaltnak bővebben.
Ezeken kívül — bár rövidebben — fel lesz ölelve
benne a megye valamennyi ásványvize (Béllor,
Remete, Rákos, Szépvíz, Borsova, Csikszarada,
Martonfalva, Szentkirály, Szentmárton, Verebessstb.)
s érdekesebb kiránduló helye (Szent-Anna-tó). A
munkához több fényképyomat, s az egyes helyek-
hez való juthatás módját feltüntető térkép lesz
mellékelve. A munkának kiváló érdeket kölesönöz
az a fejezet, a mely a megye földjéből felbuzgó
ásványvizeket összetételük alapján összehasonlítja
a hasonló természetű hazai és külföldi vizekkel.
Az összehasonlítás a világhírű vizek mellett is sok
esetben a megye vizeinek javára ít ki. A munka
azon indentióból iratván, hogy minél többen buz-
duljanak az ország legszebb megyéjének felkeres-
ésére, ehhez képest a munka előadása vonzó, s
minden művelt ember által élvezhető s kiállításra
díszes lesz.

— **A borszéki savanyvíz.** Európa e legki-
tűnőbb vizeinek eddigi kezelése a töltés, dugas-
zolás nem volt méltó a „savanyu vizek királyá-
hoz“. — A fürdő igazgatósága belátván a kezelés
tarthatatlanságát, olyan lépést tett, a mely által
messze tulszárnyalta Európa legjobban kezelt ás-
ványvizeit, a giesshübelit, krondorfit, sat. Tavasz-
tól kezdve a „Fökut“-ból a víz kiemelése, töltése,
dugaszolása az Oelhofer-Walsler-féle géppel, a lé-
tezők között a legtökéletesebbel fog eszközöltetni.
Az igazgatóságnak nagy dicséretére szolgál, hogy
ezen lépése által a borszéki víz kezelését a tudó-
mány niveaujára emelte. A gépet Oelhofer Henrik
hazánkfia, a Salvator-forrás kitűnő igazgatója, s
neves forrástechnikus tervezte, s Walsler Ferencz
nagyhírű budapesti gépgyárában készítik.

— **Halálozás** A fővárosban élő csikiak egy-
két a mult napokban elragadta a halál. Csik-szent-
imrei Usató Agoston kir. ügyészségi tisztviselő
életének 38 ik évében hosszas szenvedés után el-
hunyt. Temetése földieinek és budapesti barátainak
részvéte mellett 28-án ment végbe. Munkás életet
oltott ki a könyört nem ismerő halál. Áldás és
béke lengjen az életben sokat küzdött halottnak
hamvai felett.

— **Rudolf trónörökös** temetése idejére a csik-
szeredai kereskedők f. hó 5-én d. u. hatósági ren-
deletre boltjaikat bezárták.

— **Esküvő.** Apponyi Károly esikszeredai ke-
reskedő f. hó 5-én d. u. 3 órákor tartotta eskü-
vőjét Csik-Szépvízen oda való földbirtokos Töke
György kedves leányával Töke Zsuzsinnával. Bol-
dagságot kívánunk.

Mulatságok. A gyergyószentmiklósi iparos
önképzőkör táncmulatságot folyó hó 23-án a köz-
ségház nagytermében tartja meg. Az önkéntes tűz-
oltó egyeslet pedig saját céljainak előmozdítására szo-
kásos n. i. es táncestélyt e hó 9-én fogja rendezni.

A polgári olvasókör Gyergyó-Szentmikló-
son évi rendes közgyűlését folyó hó 3-án a kör
helyiségében tartotta meg. A közgyűlés lefolyásáról
jövő számban részletesen írni fogunk.

A gy.-szentmiklósi ifjuság hushagyókoddi
bálbizottsága folyó évi január hó 27-én tartott gyű-
lésen megalakult. Közfelkeltással elnöknek dr. Fe-
jér Dávid, jegyzőnek Kritsa Konrád, pénztárnok-
nak pedig Kritsa Zoltán választottak meg. Ezen-
kívül 12 tagu rendező-bizottságot választott a gyű-
lés a következő eredményvel: Lázár Lajos, Bo-
esánczy István, Szoeshek István, Kánya Gyula,
Lukácsy Zakariás, Orel Dezső, Lengyel János,
Merza Vilmos, Dobribán László, Lázár Viktor,
Zárug Zaki és Janka Andrást, mely bizottság kö-
zelebb tartja első ülését s készíti el a bálmikénti
megtartása feletti intézkedést. Mint a legkedélye-
sebbnek ígérkező bálok egyikét ajánljuk az ér-
deklődő közönség figyelmébe.

— **Sajtóhibák.** Értelem zavaró sajtóhibák
csuszak be lapunk mult számának néhány cik-
kébe. A esikszeredai polgári leányiskola félévi vizs-
gálatáról szóló hírnökben a kiállított közimunkák-
ról szólván, e helyett (a közimunka kiállítás) új-
ból is csak bizonyítékul szolgált annak, hogy kü-
lönösen izlés dolgában mily finom és tapasztalt ke-
zeke van bízva a nevelés“ olvasandó; a köz-
imunka kiállítás újból is csak bizonyítékul szol-
gált annak, hogy különösen izlés dolgában mily
finom kezeke van bízva a vezetés és.

Még nagyobb hibák csuszak be „takarékpénz-
táraink“ című cikkünkbe, hol a harmadik be-
kezdés utolsó mondatában „S így ebből önként és
hűségkötten“ helyett „S így ebből önként és
szüköségkötten“, a hatodik bekezdés utolsó
mondatában „megerősíteni az emlékező tehetsé-
get“ helyett „megerősíteni az emlékező teh-
etséget“ és „az illetéktelen váltók“ helyett „ér-
téktelen váltók“ olvasandók. Minljárt az
utána következő mondatban „ezen értekelten vál-
tók“ helyett „ezen értéktelen váltók“-at kellett
volna szedni. A tizedik bekezdésben „nagyávezá-
ral“ szót alakított a szelvények képzelmébe a „nagy
averesóval“ szavak helyett.

A esikszeredai takarékpénztár- részvénytársaság évi közgyűlése.

Csikszarada, 1889. február

Ritka eset az, midőn a különböző foglalko-
zásu, műveltségű vagyoni emberek egy közös in-
tézmény körül csoportosulnak; s ritka intézmény
is az, a mely a társadalom emyire különböző ele-
meit egy közös ezérra összehozni alkalmas volna.

Folyó hó 2-án Csikszeredán, Csikvármegye
legtekintélyesebb pénzembereit, az egyszerű ipa-
rost, a kereskedőt, az egyszerű földművest, az ér-
telmi intelligenciát, ügyvédeket, tisztviselőket, ta-
nitókat egy helyre összejömi láttuk; kíváncsivá
tett ezen tarka elemekből összejött kompánia — s
még inkább az, hogy minő érdek lehet az, a mely
körül oly heterogen elemekből álló népség cso-
portosul?

Nem képviselő választás volt, hisz ily alka-
lommal frontot vág rendszeren az iparos — a ke-
reskedővel, a földműves a tisztviselővel s mint es-
kült ellenség egész erejével küzködik egyik nép-
osztály a másikkal. Február hó 2-án nem ez törté-
nt. Nyugodt, fontoskodó képpel foglalt helyet a
esikszeredai takarékpénztár-részvénytársaság he-
lyiségében a hosszú asztal mellett a eszmadia;
ünnepi ruhában, kikent bajszszal, sokat mondó
magatartással helyezkedett melléje az egyszerű
földművelő székely; nem követelt kiválóbb helyet
ezeknél magának a tökepezés; hivatalnokok, ügy-
védek minden megkülönböztetés nélkül vegyültek
össze amazokkal.

A részvényesek évi rendes közgyűlést tartot-
tak; így már meg van fejtve a talány; egy érdek
hozta ezen különböző elemeket össze — a vagyoni
érdek; egy irányba érvényesül mindeniknek tö-
rekvése — innen a békés hangulat, ezen kereszté-
nyi türelem.

Csikvármegyében nem nagyon megszokott
dolog az ilyen; itt eddig az egyén a maga izolált

Állapotában küzdött a megélhetés ezernyi akadályával; az egyén a maga csekély erejével verdődött a haladó kultúra gyors szekere után; a társadalom s ennek intézményei kevés segítséget nyújtottak az egyéni gyenge erőnek.

Pedig Csikvármegyében is tudták elvileg, hogy az egyéni gyengeség az általpótoltatik, ha gyengébbek többen erejüket összesítik — hiszen ezen tudatban íratta ki valamelyik jó ember a taploczai templom felépítése feletti szörnyű nagy örömben ennek falára, hogy „összevetett kis erők mily nagy dolgot kivihetnek”. Igaz, hogy az illető itt megállott akkor s ezen helyes tudalmat tovább nem fejlesztette — nem gondolt azzal, hogy az összevetett kis erők nagy dolgot más téren is vihetnek ki, nemcsak a templomépítés terén.

Közlebbi időben már Csikban is gondolkozni kezdtek ezen — s ismét Taploczáé a szerencse, hogy a kis erők — értem már most a pénz-erőket — összesíteni iparkodott s megteremtette a csikszeredai takarékpénztár-részvénytársaságot. Mert hiszen Csedő István ügyvéd hozta s penditette meg ez eszmét — pedig taploczai; Lázár Domokos tekintélye s erélyes támogatása juttatta diadalra — ő is taploczai; — s közös törekvésük eredménye az, hogy a csikvármegyei társadalom tarka vegyülékű elemei 1889. évi február 2-án békés intenciókkal vegyültek össze meghallgatni a lefolyt ügylet eredményét.

A gyűlést, melyről tulajdonképpen megemlékezni akarok, délelőtt 9 órakor nyitotta meg Lázár Domokos elnök. Azt vártuk, hogy minljárt közvetlen a tulajdonképpeni tárgyról a takarékpénztári ügyletről kezd szólni.

Általános bámulat és néma esend lett, midőn székéről felkelve, a megilletődéstől elfojtott fájdalom hangon emlékezett meg Rudolf trónörökös elhalálozásával a magyar nemzetet ért csapásról; e hang a jelenlevőknel is hasonló fájdalom benyomást tett; az elkomorult arcok egy perezre fedtetni mutatták azon vagyoni érdeket, mely a részvényeseket összehozta — s egy-egy elejtett sóhajtással adták néma jelét azon hazafiai fájdalomnak, a melyet minden igaz magyar érezhet. Az elnöki megnyitó kezdetén is érezhető volt ezen benyomás — további menetén visszanyugodt nyugodt hangulatát.

Felolvastatott az igazgatósági bizottság jelentése; egyes tételknél benató vita is fejlődött ki; a számadás számtételeiben ismeretes már e lapok tisztelt olvasói előtt — én csak azt kívánom kiemelni, hogy az évi eredmény a részvényeseket teljesen kielégítette; minden 25 ft részvény után 2 ft 17 kr kamat — helyesebben osztalék — fiztetetik — a mely összeg, ha hozzávesszük, hogy ez évben már a tartalék-alap elérte a 44,000 ftot, ha hozzávesszük azt, hogy épen a múlt évben eszközöltetett a kamatláb leszállítása — minden várokozást kielégít. Megnyugtató tudásul szolgál, az ezenfelül az intézet folyton fokozódó hitele és jóhírneve, mit az mutat leginkább, hogy az 50,000 ft alaptőkére több mint 100,000 ft betét van elhelyezve dacára annak, hogy a betétek után csak 4 százalék fiztetett.

Elöre látható, hogy ily eredményekért a részvényesek az egyszerű elismerésnél többel tartoztak azoknak, kik oly odaadó buzgósággal vezették ezen intézet ügyeit s le is rótták ezen tartozásukat azáltal, hogy a gyűlés folyamán elkövetkezett tisztújításnál majdnem egyhangulag választották meg azokat, kik eddig is vezették az intézetet egy pár változás csak azért történt, mert Deák Ignác felügyelő bizottsági tag áthelyezés folytán eltávozott Csikszeredából s helyébe dr. Betegh Antal ügyvéd, — s Imets F. Jákó önkéntesen mondott le s helyébe Szóts Márton választott meg.

Ha száraz a téma nem megkapó az értekezés is — és úgy a jelen értesítés sem alkalmas arra, hogy mullattató olvasmányul szolgáljon, — nem is erre lett szánva, hanem arra, hogy a takarékpénztár, ezen társadalmi s közgazdasági intézmény által elért eredmények minél szélesebb körben legyenek ismertekké, mert a nyilvánosság az ellenőrzés leghathatósabb faktora.

Felelős szerkesztő **Dr. BOCSKOR BÉLA.**

Főmunkatárs: **VITOS MÓZES.**

Kiadó: **GYÖRGYJAKAB MÁRTON.**

NYILTTÉR.)*

A csikszeredai husfogyasztó egyesület t. igazgatóságát felkérjük, miszerint 1887. december hó 1-étől 1888. december hó 31-ig vezetett számadásának közgyűlés elé terjesztése iránt intézkedni sziveskedjék, hogy az egyesület tagjai a 13 havi eredményről tudomást szerzhessenek s jövőre a szükséges intézkedéseket megtehessek.

Csik-Szereda, 1889. február 1-én.

Több egyeleti tag.

*) Ezen rovat alatti közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

Haszonbérleti hirdetmény.

Gróf Károlyi Sándorné őnagyméltósága tulajdonát képező, csik szentsimoni malom és esatószezi kaszálók, a csikszentsimoni malomházban

1889. február hó 25-én délelőtt 10 órakor

tartandó nyílt árverésen, 1889. év április hó 24-től kezdődőleg hat egymásutáni évre haszonbérbe fognak kiadatni; mely alkalomra, haszonbérbe venni szándékozók, ezennel meghivatnak.

Csikszeredában, 1889. év január 30-án.

Baktsi Gáspár,
megbízott.

1-3

Három igen elegáns szán

ELADÓ.

- 1 piros posztó szőnyeg és kerek kassal 65 ft.
- 1 drapszin posztó " " " 75 ft.
- 1 barna posztó szőnyeg és koci kassal, festetlen, csak lakirozva, a legszebb díófa és kőrifából, vas talppal 7 személyre 130 ft.

(1-5)

RIEMER EDÉNÉL: Székely-Udvarhelytt.

GYÖRGYJAKAB MÁRTON

könyvnyomdájában

KAPHATÓK:

Az állategészségügy rendezéséről szóló 1888 évi VII. törv. cikk végrehajtása ügyében kibocsátott miniszteri rendelet értelmében a

regi marha-nyomtatványok

helyett a következők alkalmazandók:

2-*

- 3. számú minta **Marhalevél iktatókönyv.**
- 4. **Jegyzőkönyv a tulajdonjog átruházásról.**
- 5. **Elismervény a marha behajtásnál.**
- 6. **Vágatási lajstrom.**

Ugyesintén a szeszes italok kicsinyben való kiméréséhez készült s a pénzügyminiszterium 78.188 sz. a rend értelmében szükséges s bárki és bárhol használható személyes kérések, erkölesi és vagyoni bizonyítvány-ürlapok. Továbbá az új **regale törvények** jegyzetekkel és tárgymutatóval. Ára 50 kr. — Valamint a február 1-én már életbelépő, irománypéldákkal ellátott végrehajtási rendeletek az italmérési kártalanítási törvények életbeléptetésére, — ára 40 kr.

HIRDETMEY.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek jelenteni, hogy február végére már ismert jóminőségű csiraképes

luczerna, lóher, czukorrépa, fűmagok, mindennemű vetemény- és virágmagokkal

raktáromat jól ellátom.

Czélom: a csinos, drága csomagolás mellőzésével

olcsón és jól kiszolgálni.

Alázatos tisztelettel:

GÁL JÓZSEF.

2-3